suste juhi „Künstlerstreifzüge durch Reval“ (Tall., 1909); peale selle mainitagu artiklit „Pirita ehitusajalugu“ (teoses „Pirita klooster“, Tall., 1936).

Isikl. jm. saadud andmed; Eesti kunsti aastaraamat 1924—1925 (1926) (Edg. Kuusik). *A. V.*

KÜTTE, Maria (Maarja), setu rahvalaulik, sünd. 31. III 1862 vkj. Petserimaal Mäe v. Varesemäe külas talupidaja tütrena, abiellus 16-aastasena kingsepast-põllupidajaga Järvesuu v. Võporsova külas ja mehe surma järel teiskordselt 1883 Võõpsu külas, kus veetnud suurema osa oma elust; asub seal praegugi (1939). — Suurema jao rahvalaule kuulis K. lapsepõlves oma emalt ja õdedelt, kes olid ümbruskonnas laulikuina kuulsad. Hiljemini õpetas ta samu laule edasi teistele ja esines laulikuna tähtsamail sündmusil oma elukohtades. K. laulab andunult, kiindudes laulu sisusse, oskab värsse sageli mitme maanurga erinevais teisendeis, tunneb rohkesti laule ja omab hästi arenenud ilumeelt. Trükitud kirjandusest pole tal nagu teistelgi setu laulikuil teadmisi. K. on lauínud ja jutustanud kokku 80 000 rida (s. o. ulatuselt neli „Kalevipoega“), mis leiduvad S. Sommer'i (vt. ka *Suppl.*) rahvalaulude kogus. Praegu peetakse K-t suurimaks laulikuks Setus ja Eestis. Ta lapsed ei oska rahvalaule.

K. elulugu S. Sommer'i rahvalaulude kogus lk. 4069 (kirjutanud J. Laine) ja lk. 10 439—10 441 (N. Sõrmus); S. Sommer'i aruanded laulikuist 10. a. rahvaluule korjamise puhul Setus (1936; käsikirjas); Kolpino kogudusest jm. saadud andmed. *E. P.*

L.

***LAAMAN, Eduard**, ajakirjanik, on olnud a-st 1924 „Vaba Maa“ peatoimetaja kuni selle sulgemiseni Kaitseseisukorra seaduse põhjal 1938, seejärel „Rahvalehe“ peatoimetaja. L. kuulus 1936—37 riigivanem K. Päts'i (vt. ka *Suppl.*) poolt moodustatud komisjoni, kes arutas uue Põhiseaduse kava. Ta nimetati jaan-s 1937 Rahvuskogu II koja liikmeks. L. on avaldanud viljaka publitsistina rea teoseid ajaloo, ühiskondlikkude ja poliitiliste küsimuste alal, nagu „Enamlus Eestis“ I (Tall., 1930; koos J. Ernits'aga), „Demokraatia ja diktatuur“ (Tartu, 1933), „Erakonnad Eestis“ (*ibid.*, 1934), „Nõukogude Vene ja kommunismi teostuskatseid a. 1917—1934“ (*ibid.*, 1935; soome keeles 1935), „Judenitshin Pietarinretki“ (Helsingi, 1935) ja judenitšiaadi ülevaade poola keeles (1935), „Jaan Poska“ (Tartu, 1935), „Eesti ühiskond“ (*ibid.*, 1936), „Tänapäeva Saksamaa“ (*ibid.*, 1938; koos L. Kahkra'ga), „Juhan Luiga“ (*ibid.*, 1938) ja laiaulatusliku ajaloolise ülevaateteose „Eesti iseseisvuse sünd“ („Eesti rahva ajaloo“ 1. lisaköide, *ibid.*, 1936—38; ilm. 6 v.). Peale selle on L-i sulest ilmunud rohkesti kirjutisi kodu- ja välismaa ajakirjus ja koguteoseis. Ms. on ta toimetusel ilmunud väärtuslikud materjalikogud „Mälestused iseseisvuse võitluspäevilt“ I, II (Tall., 1927, 1930). — L-i teoseid iseloomustab autori terav pilk ja elav, žurnalistlikku laadi käsitlusviis. Mõõtuandva ajakirjanikuna ja kõnelejana kitsamais ringes on L. poliitilisel rindel eriti 1933—34 ja a-st 1936 jälginud ja kaitsenud demokraatlikku suunda.

„Vaba Maa“ 1938, nr. 35 jj.; isikl. kogutud andmed. *T.*

LAAR, Anton, kirikutegelane, sünd. 1. VI 1885 vkj. Kolga-Jaani khk. Võisiku v. Leie külas möldri pojana, õppis kohalikes algkooles ja 1896—1903 Riia vaimulikus seminaris. Ta omandas küpsustunnistuse 1926 ja õppis 1923—30 (esialgu vabakuulajana) Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas, mida ei lõpetanud. L. töötas köster-õpetajana Karulas, Ilmjärves ja Häädemeestel 1904—09, oli preestriks Laimjalas 1909—13, Penujas 1913, Tartu Aleksandri koguduses 1913—20 ja 1928—33, vahepeal 1920—27 Tallinna Issanda Muutmise koguduses. Ta oli tegev ka keskkooliõpetajana Tartus 1920 ja 1927—33; surn. 23. II 1933 ukj. Tartus. — Preestrina võttis L. väga elavalt ja mõjuvalt osa ap.-õigeusu kiriku korraldamistööst. Ta asutas 1913 Tartus ap.-õigeusu Aleksandri koguduse ja kihelkonnakooli 1915, ehitas 1914—15 mainitud kogudusele kiriku, mille jaoks sai rikkalikke annetusi peamiselt Venemaalt. 1917. a. revolutsiooni ajal organiseeris L. ap.-õigeusu eesti rahvusest preestreid ja oli 1917—19 Riia piiskopkonna nõukogu liige, kellena mõjustas Eesti rahvuslik-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 159